

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettevõtlusteenuste sektori arengud Euroopas”

(2009/C 27/06)

6. detsembril 2007 esitasid Euroopa Komisjoni asepresident ja institutsioonidevaheliste suhete ja teabevahetusstrateegia volinik Margot WALLSTRÖM ning Euroopa Komisjoni asepresident ja ettevõtluse ja tööstuse volinik Günter VERHEUGEN Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele taotluse koostada ettevalmistav arvamus teemal:

„Ettevõtlusteenuste sektori arengud Euroopas”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 11. juunil 2008. Raportöör oli Edwin CALLEJA.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 446. istungjärgul 9. ja 10. juulil 2008 (9. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 135, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 12 liiget.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa Komisjoni asepresident ja institutsioonidevaheliste suhete ja teabevahetusstrateegia volinik Margot WALLSTRÖM ning Euroopa Komisjoni asepresident ja ettevõtluse ja tööstuse volinik Günter VERHEUGEN palusid Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel koostada ettevalmistav arvamus ettevõtlusteenuste kohta, jätkates ja täiendavalt analüüsides üht varasemat arvamust⁽¹⁾, mis käsitles ettevõtlusteenuseid ja tööstust.

1.1.1 Seda uurimust läbi viies tuleks silmas pidada, et Euroopa Komisjon omistab Lissaboni kavale väga suurt tähtsust, et säilitada ja suurendada Euroopa tööstuse konkurentsivõimet, tulles muutustega toime kooskõlas Euroopa säästva arengu strateegiaga ning toetades sotsiaalsel tasandil tööturu osapoolte esindajate tekkimist, et pidada läbirääkimisi asjakohasel tasandil.

1.1.2 Nimetatud eesmärkide saavutamine peab toimuma paralleelselt tööstuse õigusraamistiku lihtsustamisega — tegemist on poliitilise prioriteediga, mis kujutab endast komisjoni tööstuspoliitika alusammast.

1.1.3 Peale selle iseloomustab seda tööstuspoliitikat integreeritud lähenemine, mis arvestab erinevate sektorite vajadusi.

2. Järelduste ja soovitude kokkuvõte

2.1 Teenuste sektori tähtsuse tunnistamine majanduslikus ja sotsiaalses arengus

Komitee leiab, et on hädavajalik nihutada ja laiendada tähelepanukeset teenuste suunas, mida ei tuleks enam pidada pelgalt töötleva tööstuse lisanduseks. Ühiskond on suurte muutuste keerises ja teenuste pakkumine asub nende muutuste keskmes. Niisiis peab komisjon neid arenguid tunnistama ja pöörama neile suurt tähelepanu.

2.2 Prioriteetsed meetmed

Arvestades meetmete laialdast valikut, mida on võimalik ettevõtlusteenustega seotud poliitikavaldkondades rakendada, on väga oluline seada prioriteete. „Ühenduse Lissaboni kavas 2008–2010” sätestatud kümne peamise eesmärgi saavutamisel on vaja teha kiireid edusamme. Need mõjutavad teenuste edasist arengut kas otseselt või kaudselt. Komitee arvates tuleks need prioriteedid järjestada järgmiselt:

— *Meetmed seoses ettevõtlusteenuste alase poliitika ja kõrgetasemelise rühmaga.* On soovitatav moodustada ettevõtlusteenuste kõrgetasemeline rühm, kes teostaks nimetatud sektori süvaanalüüsi, vaataks läbi olemasolevad poliitikasuunad, et määratleda ja hinnata ettevõtlusteenuseid puudutavatest tõhusamaid ja edukamaid ning kavandada konkreetsed poliitikameetmed peamiste lünkade ja vajaduste täitmiseks. Eritähelepanu tuleb pöörata ettevõtlusteenuste eri allsektorite väga suurele mitmekesisusele, et kindlaks teha, millised neist nõuavad oluliste meetmete rakendamist ja millise tasandi (piirkondliku, riikliku, Euroopa Liidu tasandi) meetmed on põhjendatud.

— *Tööturumeetmed ettevõtlusteenuste valdkonnas.* Sotsiaalsest perspektiivist on vaja uurida sügavuti valdkondlikul tasandil väljakutseid, mis tulenevad ettevõtlusteenuste ja töötleva tööstuse vaheliste suhete kaudu tekkinud uut tüüpi tööühendustest. Sealjuures tuleb silmas pidada töötajate, sealhulgas ka allhankega kaasatud töötajate haridust, koolitust, elukestvat õpet ja töölevõtu tingimusi. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleks toetada sotsiaaldialoogi sektori tasandil. Vaja on koostada kava, et arutada ettevõtlusteenuste sektorit mõjutavatest struktuursetest muutustest tulenevaid muutusi töötingimustes ja töövõimalustes.

— *Ettevõtlusteenused seoses uuenduspoliitikaga.* Aktiivselt tuleks edendada teadus-, arendus- ja uuendustegevuse programme ning teenustealase uuendustegevusega seotud meetmeid. Rohkem tähelepanu pälvivad sellised valdkonnad nagu organisatsiooniline uuendustegevus, teadmismahukad ettevõtlusteenused ja uuenduste juhtimine.

⁽¹⁾ CCMI/035, komitee poolt vastu võetud 2006. aasta septembris.

- *Ettevõtlusteenuste standardite väljatöötamine.* Ettevõtteid tuleks innustada, et nad aitaksid luua iseregulatsiooni teel standardeid, olles põhjalikult konsulteerinud ettevõtlusteenuste tarbijatega. Euroopa Standardikomitee ja tema partnerite (avatud platvormi) toetus on oluline eduka uuendustegevuse tulemuste levitamiseks, eelkõige kiire ja mitteametliku konsensuse loomise teel.
- *Teenuste teaduse arendamine* on uus distsipliin hariduses ja koolituses.
- *Siseturg ja ettevõtlusteenuste mõjutavad õigusaktid.* Komitee on määranud valdkonnad, mis vajavad lihtsustamist, selgitamist ja halduskoormuse vähendamist nii, et seejuures ei leevendata kehtivaid nõudeid töökoha hügieeni ja ohutuse ning töötajate esindamise osas. Muuhulgas pööratakse tähelepanu sellele, et ei ole teostatud teenuste direktiivi mõjuhinangut ettevõtlusteenustele ning et selles osas on vaja jätkuvaid jõupingutusi, eelkõige pärast direktiivi ülevõtmist siseriiklikku õigusesse. See peaks hõlmama ka võimalike edasiste meetmete määramist seoses avatuma kauplemise ja konkurentsi laienenud ELi siseturul.
- *Ettevõtlusteenuste statistika edasine parandamine.* Liikmesriikidelt oodatakse rohkem koostööd, et parandada statistikat ettevõtlusteenuste kohta ning eelkõige et saada paremat teavet selle toimimise kohta ja selle mõju kohta riigi majandusele — see on valitsustele vajalik vahend kõnealuse valdkonna potentsiaali arendamiseks. Muudatustest Euroopa ühenduste majandustegevuse üldise tööstusliku liigituse (NACE) peatükis 74 ei piisa, et tagada vajalikud üksikasjad, mida on vaja sisuliste andmete kogumiseks ettevõtlusteenuste kohta.

3. Üldised märkused

3.1 *Taust.* 2006. aasta septembris vastu võetud EMSK arvamuses (CCMI/035) soovitati tõsisemat tähelepanu pöörata ettevõtlusteenustele, kuna nad annavad suure panuse Euroopa töötleva tööstuse toimimisse. Kõnealuses arvamuses selgitati teenuste ja tootmise vahelisi suhteid ning mõjusid sotsiaal- ja majanduslule tööhõive, tootlikkuse ja konkurentsivõime osas. See võetigi käesoleva täiendava analüüsi lähtealuseks ettevõtlusteenuste teemal. Käesolevat arvamust sobib alustada ettevõtlusteenuste määratlusega — need on teenindustegevused, mida kasutatakse vahesisendina ja mis mõjutavad tootmistevõime kvaliteeti ja tõhusust, täiendades või asendades ettevõttesiseseid teenindusfunktsioone (Rubalcaba ja Kox, 2007). See määratlus kattub mõningal määral NACE rev. 1 (koodid 72–74) ja NACE uue versiooni (koodid 69–74, 77–78, 80–82) määratlusega ning kokkuvõttega teenuste erinevatest kategooriatest. Ettevõtlusteenuste alla kuulub kaks peamist kategooriat:

- teadmismahukad ettevõtlusteenused (nt arvuti- ja IT-teenused, juhtimiskonsultatsioonid, raamatupidamis-, maksualane ja juriidiline nõustamine, turundus ja arvamusküsitlused, tehni-

lised ja inseneriteenused, personaliteenused, ametialane koolitus ja töövõtmise).

- talitluslikud ettevõtlusteenused (nt turvateenused, koristusteenused, haldus ja raamatupidamine, ajutiste töötajate töövõtmise, kõnekeskused, kirjalik ja suuline tõlge).

Käesoleva arvamuse eesmärk on aidata kõnealusel valdkonnal rohkem tunnustust saada, võimaldada tal takistamatult areneda ja aidata Euroopa riikide majandusi nende jõupingutustes muutuda globaalsel turul konkurentsivõimelisemaks.

3.2 *Teenuste ja ettevõtlusteenuste tähtsus.* Teenustel on elanike, töötajate, ettevõtete, piirkondade ja riikide jaoks järjest suurem tähtsus. Teenused on majanduslike ja sotsiaalsete süsteemide nõudluste hulgas suurel määral ülekaalus. Kuigi teenused eksisteerivad majandus- ja ühiskonnaelu enamikes aspektides, ei kajastu suur osa sellest tegevusest statistikas. Tootmissektorete traditsiooniline jaotus, kuigi ebatäielik ja kätkeb endas tugevaid vastastikuseid seoseid majandusvaldkondade siseselt, võimaldab meil hinnata peamiste majanduslike tegevuste tähtsust. Teenused kui majandusvaldkond muutuvad Euroopas järjest tähtsamaks ning nende osakaal kogu tööhõives (70 %) on väiksem kui Ameerika Ühendriikides (80 %) ja suurem kui Jaapanis (67 %). Kõigis kolmes valdkonnas on ettevõtlusteenuste allsektor kasvanud väga dünaamiliselt, mis toob kaasa osakaalu kasvu kogu tööhõives. Põhitegevusena ettevõtlusteenuseid pakkuvad ettevõtted hõlmavad 10–12 % kogu tööhõivest ja lisaväärtusest. Kui arvestada ka ettevõtteid, kellele ettevõtlusteenused on kõrvaltegevuseks, siis on osakaal tööhõivest palju suurem. 2004. aastal olid ettevõtlusteenustega tegelevate ettevõtete osas juhtivad riigid Beneluxi maad, Ühendkuningriik, Prantsusmaa ja Saksamaa. Ajavahemikul 1995–2004 on mõned riigid oluliselt kasvatanud oma ettevõtlusteenuste sektorit: teiste hulgas nt Ungari, Poola, Austria, Läti ja Malta. See viitab teatud lähenemisprotsessile Euroopa Liidu riikide vahel. Eeltoodud järjestuses võeti arvesse vaid ettevõtteid, kelle jaoks ettevõtlusteenused on põhitegevusala. Enamik neist ettevõtetest kuuluvad väikeste või keskmise suurusega ettevõtete hulka.

3.3 *Hinnang arengutele.* EMSK on nüüd olukorda uuesti hinnanud pärast eelmise arvamuse vastuvõtmist (CCMI/035, september 2006) toimunud arengute valguses ja täheldab rahuloluga, et Euroopa Komisjon on hakanud ettevõtlusteenuste mõjule töötlevale tööstusele suuremat tähtsust omistama.

- Teatises „Tööstuspoliitika vahekokkuvõte. Panus ELi majanduskasvu ja tööhõive strateegiasse” (²), mis anti välja pärast EMSK ülnimetatud arvamust, pooldatakse meetmeid, mille kaudu teostada hindamist ja konkurentsivõime analüüsi teenuste sektorite ja nende mõju kohta tööstuse konkurentsivõimele. Vajadusel tuleb teostada täiendavat valdkondlikku seiret. Eesmärgiks on kindlaks määrata kõik konkurentsivõime arengu takistused ja välistada võimalikud turgude probleemid, mis põhjendaksid selliste meetmete võtmist,

(²) Vt KOM(2007) 374, 4.7.2007.

millega võideldaks konkreetsete probleemidega üksikutes tööstuse ja/või teenuste sektorites. Komisjon teostab seda põhjalikku analüüsi käesoleva aasta jooksul ja peaks saama tulemused aasta lõpuks.

- Komisjoni töödokumendi „Euroopa strateegia poole teenuste uuenduse toetuseks: tulevaste meetmete väljakutsed ja põhi-teemad”⁽³⁾ avaldamine, ettevõtlusteenuste Euroopa plat-vormi käivitamine 2008. aasta veebruaris ja oodatav teatis teenuste uuendamise teemal (kavandatud 2008. aasta lõpuks) võivad kõik kujutada endast tähtsat sammu teenuste tõelise integreerimise suunas Euroopa Liidu uuendustegevuse poliitikasse.
- Siseturu teenuste direktiiv⁽⁴⁾, mis tuleb rakendada hiljemalt 28. detsembriks 2009, on oluline pöördepunkt reaalse teenuste siseturu loomise teel, eeldusel, et direktiivi sätteid võetakse üle liikmesriikide siseriiklikku õigusesse; seejuures tuleb tagada, et rakendatakse selle riigi tööõigust ja kollektiivlepinguid, kus teenuseid pakutakse. Selle pakutavaid võimalusi saavad hakata täiel määral kasutama nii ettevõtted kui tarbijad. Samuti peaks see innustama ettevõtlusteenuste turgu toimima nii, et see lihtsustaks kaubavahetust ja investeeringuid ELi liikmesriikide vahel ja avaks töötleva tööstuse ettevõtetele uusi võimalusi valida rohkem, paremaid ja odavamaid teenuseid. Uued konkurentsieelised ettevõtlusteenuste kasutamisel peaksid suurendama tööhõivet, parandama tootlikkust ja tõhustama majanduse toimimist.

3.4 *Ettevõtlusteenuseid soodustavad tugimeetmed.* Lisaks ELi käivitatud meetmetele ettevõtlusteenuste positsiooni parandamiseks tööstus- ja uuenduspoliitikas ning siseturu direktiivi võimalikele positiivsetele kõrvalmõjudele on komisjon võtnud ka muid meetmeid, mis kaudselt toetavad ettevõtlusteenuste rolli tootmis-tegevuses.

- Eurostat on nüüdseks läbi vaadanud NACE klassifikatsiooni-süsteemi, et koguda teenuste kohta enam andmeid.
- Ettevõtlust ja ettevõtete kasvu edendav Enterprise Europe Network loodi euroteabekeskuste ja innovatsiooni levikes-kuste võrgustike ühendamisel. Enterprise Europe Network pakub ettevõtjatele üle 500 kontaktpunkti⁽⁵⁾. See peaks olema abiks VKEdele ning seega suuremale osale ettevõtlus-teenuste pakkujatest.
- Alates 2005. aastast on komisjon esitanud ettepanekuid halduskoormuse lihtsustamiseks ja vähendamiseks. Viimased

2008. aastal esitatud ettepanekud puudutasid koormuse vähendamist kiirmeetmetega⁽⁶⁾. See on hea uudis VKEdele, kes oma väikesest suuruselt tulenevalt kannatavad ebapro-portsionaalselt suure halduskoormuse all.

- Tööturu osapooled käsitlesid sotsiaalse dialoogi raames komisjoni dokumenti „Paindlikkuse ja turvalisuse ühiste põhimõtete poole: rohkem paremaid töökohti paindlikkuse ja turvalisuse kaudu”⁽⁷⁾ ning saavutasid sel alal edusamme. See peaks lihtsustama paindlikkuse ja turvalisuse kontsept-siooni rakendamist kogu Euroopas vastavalt eri asjaoludele igas liikmesriigis. Dünaamiliste ettevõtlusteenuste puhul võib sotsiaalpartnerite läbirääkimistega saavutatud paindlikkus ja turvalisus olla kasulik, kuna paralleelselt edendatakse nii töökohtade arvu kasvu kui ka kvaliteedi tõusu. Kui EL soovib vastu astuda globaliseerumise survele, siis tuleks protsessi kaasata ka tööturu osapooled.
- Komisjon avaldas dokumendi teemal „Standardimise osakaalu suurendamine Euroopa uuendustegevuses”⁽⁸⁾, millega muude algatuste kõrval edendatakse tööstuse ja teiste sidusrühmade koostöö kiirvaldamist selliste standardite aren-damiseks, rakendamiseks ja kasutamiseks, mis toetavad uuendustegevust jätkusuutliku tööstuspoliitika valdkonnas.

3.5 *Ettevõtlusteenuste sektori peamised vajadused.* Vaatamata teenuste arendamises tehtud edusammudele on oluline arvestada ka oluliste puudujääkide ja vajadustega. Praegune Euroopa poliitikaaramistik tugineb põhiliselt töötlevale tööstusele, ehkki teenustesektor moodustab selgelt majanduse kõige suurema osa ning edendab kasvu ettevõtluse ja ühiskonnaelu kõigis aspek-tides.

3.5.1 Enamik ELi tööstuspoliitika horisontaalsetest ja vald-kondlikest algatustest nii riiklikul kui ka ELi tasandil kesken-duvad töötlevale tööstusele, vaatamata sellele, et ettevõtlustee-nustel on seejuures loomulik tugifunktsioon. Sellest tulenevalt on kiiresti vaja luua tasakaalustatud ELi poliitika, milles ei alahinnata ettevõtlusteenuste olulisust Euroopa tööstuse üldise konkurentsivõime ning majanduse jaoks tervikuna. Mis tahes majandussektorile suunatud horisontaalsed algatused peavad olema tõepoolest horisontaalsed ning sobima ettevõtete ja tööta-jate vajadustega uues teenustemajanduses, kus tööstus- ja teenin-dussektor on lahutamatult seotud, pakkudes Euroopa majandu-sele oma koostoime kaudu uusi võimalusi maailmaturul. Mitmeid tööstuspoliitika elementideks olevaid ELi poliitilisi algatusi tuleks vastavalt teenustele kohandada ja rakendada. See hõlmab selliseid valdkondi, nagu tõhusalt toimiv teenuste sise-turg, rahvusvaheline kaubandus, riigiabi reeglid, tööturg, sot-siaalmeetmed, koolitus ja regionaalpoliitika, teadus- ja arenduste-gevus, uuendustegevus, standardimine, ettevõtlus, parem statis-tika ja teave. Lisaks tuleb vajadusel arvesse võtta teenuste

⁽³⁾ Vt SEK(2007) 1059, 27.7.2007.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/123/EÜ, 12. detsember 2006.

⁽⁵⁾ Pressiteade IP/08/192, 7. veebruar 2008.

⁽⁶⁾ Memo/08/125, 10. märts 2008.

⁽⁷⁾ KOM(2007) 359 lõplik.

⁽⁸⁾ KOM(2008) 133 lõplik, 11.3.2008.

eritingimusi. See aga ei tähenda, et kõik poliitilised algatused peaksid olema vertikaalselt teenustele kohandatud. Pigem tuleks uurida kõigi nende poliitiliste algatuste mõju teenustele ning võtta vajadusel erimeetmeid.

3.5.2 Suuri vajakajäämisi võib täheldada järgmistes valdkondades:

— *Ettevõtlusteenused seoses tööstuspoliitikaga.* Pärast hiljutist ettevõtlusteenuste ja jätkuva seire kaasamist tuleks enam tähelepanu pöörata eritingimustele, mille puhul teenuste edendamine toetab tööstuse edukust (näiteks teenuste mõju tööstuslikule konkurentsivõimele ja tootlikkusele majanduslikust aspektist). Globaalse konkurentsiga toimetulekuks peab Euroopa investeerima uuendustegevusse, teadmisesse, disaini, logistikasse, turundusse ja teistesse ettevõtlusteenustesse ehk teisisõnu kogu globaalsesse väärtusahelasse.

— *Ettevõtlusteenused tööhõive- ja koolituspoliitikas.* Enamik töökohti kuulub teenuste valdkonda ning nii jääb see ka tulevikus. (Poliitika kujundajad ei tohiks unustada, et töötleva tööstuse vahesisenditest pärineb 20 % teenustest). Seega on liikmesriigid tulenevalt ülemaailmsetest hangetest/offshore-tegevusest teenindussektoris (kuni 30 % vastavalt OECD 2006. aasta uurimusele) sunnitud arendama sobivaid pädevusi ja kvalifikatsioone, mis võimaldaksid nende tööstusel globaalses konkurentsivõimel.

— *Ettevõtlusteenused uuendustegevuse ja tootlikkusega seotud poliitikas.* Teenuste valdkonnas on uuendustegevuse edendamine äärmiselt tähtis, et tõsta tööstuslikku konkurentsivõimet kvaliteeditegurite kaudu. Uuendustegevus teenuste valdkonnas mõjutab oluliselt ja positiivselt kvaliteeti, tööhõivet ja suhtlemist klientidega. Samuti võivad ettevõtlusteenused pakkuda häid töötavimusi ja teadmismahukat keskkonda. Sellisel juhul annavad töötajad panuse uuendustegevuse võimaldamisse ja edukasse muutmisesse teenuste valdkonnas. See võib anda ettevõttele konkurentsivõime ja pakkuda töötajatele uusi tööalaseid võimalusi. Teenuste valdkonna uuendustegevusest saadavad eelised tuleks suunata ettevõtlusteenuste tootlikkuse stagneerunud kasvumäärade tõstmisele. Madalad tootlikkuse kasvumäärad on enamikes riikides endiselt ülekaalus, isegi kui statistilise mõõtmise probleemide tõttu on uurimustes alahinnatud ettevõtlusteenuste panust üldisesse tootlikkuse tõusu.

— *Ettevõtlusteenused ja siseturg.* Eesmärk on luua Euroopa teenuste turg, mis võimaldaks ELil olla globaliseerumisprotsessis juhtpositsioonil, võttes arvesse turge ja konkurentsivõimet mõjutavaid tingimusi. Vaja on jälgida eriti teenuste direktiivi ülevõtmist liikmesriikides ja selle mõju ettevõtlusteenustele.

— *Ettevõtlusteenused ja piirkonnad.* Paljudes piirkondades on ettevõtlusteenused puudulikud, kuna nende pakkumine on üldi-

sel koondunud pigem suulinnadesse ja kõrge sissetulekuga piirkondadesse. Piirkondlikul tasandil on oluline edendada ja hoogustada nii ettevõtlusteenuste nõudlust kui ka pakkumist ning kasutada maksimaalselt olemasolevaid võrgustikke, mis võivad suurendada koostöötajate kohalike tegutsejate vahel.

— *Ettevõtlusteenused ja muud seonduvad poliitikavaldkonnad.* Ettevõtlusteenustega on seotud kahte tüüpi poliitikavaldkonnad: peamiselt regulatiivsed poliitikavaldkonnad (siseturk, konkurents, parem õiguslik reguleerimine, avalikud hanked) ning peamiselt mitte-regulatiivsed valdkonnad (uuendustegevus, pädevused, kvaliteet ja tööhõive, standardid, ettevõtlus ning VKEd, regionaalpoliitika, teadmised ning statistika). Erilist tähelepanu tuleks pöörata standarditele, uuele valdkonnale teenuste teadusele ning statistikale.

3.6 *Seoses ettevõtlusteenuste meetmete ja asjakohaste poliitikavaldkondade vahel.* Kogemused on näidanud, kuidas kavandatavad igakülgsed meetmed võiksid ettevõtlusteenustega seonduda ja muuta võimalikuks ettevõtlusteenuste jõulise arengu eelseisvate väljakutsetega toimetulekuks. Arvesse tuleks võtta eri poliitika- valdkondade koostöötajate seotust.

3.7 Ettevõtlusteenuste tõhustamiseks konkreetse ELi poliitika kujundamisel on vaja *majandusteaduslikku põhjendust*. Sellele on hiljuti viidanud Kox ja Rubalcaba („Business Services in European Economic Growth”, 2007). Oma argumentide toetuseks tõid nad eelkõige esile turgude ja süsteemi puudusi, nagu teabe ebapiisavust ja välismõjusid.

3.8 *Lissaboni kava 2008–2010.* Ettevõtlusteenustega seotud poliitikavaldkonnad võiksid olla kasulikud seoses ELi Lissaboni kava 2008–2010 (KOM(2007) 804 lõplik) ettepanekutega. Enamik kümnest peamisest eesmärgist, mida soovitakse 2010. aastaks saavutada, mõjutavad otseselt või kaudselt viisil teenuseid.

3.8.1 Komisjon esitab 2008. aasta keskepaigas uuendatud **sotsiaalmeetmete kava**, mille eesmärk on vähendada kvalifikatsioonipuudujääke. Enamikes eriti töömahukates ettevõtlusteenustes võib täheldada olulisi puudujääke ja vajadusi. Komitee tõdes oma arvamuses teemal „Esmatähtsate kategooriate tööhõive (Lissaboni strateegia)”⁽⁹⁾, et Lissaboni ambitsioonikad tööhõive-eesmärgid on saavutatud vaid osaliselt ning viimaste aastate tööhõive kasv tuleneb eriti naiste puhul suures osas osalise tööajaga töökohtade lisandumisest. Ilmselgelt on jätkuvalt puudus eakatele sobivatest töökohtadest ning noorte hulgas on täheldatav ebatüüpiliste (mittestandardsete tööhõivevormide) märkimisväärne kasv. Viimatinimetatutest ei ole mõned õiguslikult ega sotsiaalselt piisavalt kindlustatud. Komitee rõhutas oma arvamuses, et paindlikkuse ja turvalisuse kontseptsiooni kontekstis on vaja tagada kõrge tasemel sotsiaalne kaitse, aktiivne tööturupoliitika, haridus, täiendõpe ja koolitus.

⁽⁹⁾ SOC/251, 12. juuli 2007.

3.8.2 Komisjon esitas käesoleva aasta alguses ettepaneku **ühise sisserändepoliitika** loomiseks. See võib mõjutada kõrge kvalifikatsiooniga töötajate sisserännet näiteks teadmismahukates ettevõtlusteenuste valdkonnas ning madala kvalifikatsiooniga töötajate sisserännet näiteks koristus- või turvateenuste valdkonnas.

3.8.3 VKEd kasvupotentsiaali realiseerimiseks kogu nende elutsükli jooksul võtab EL vastu **väikeettevõtete õigusakti**. Ettevõtlusteenuste sektoris on ettevõtete loomise ja sulgemise määrad kõige kõrgemad, seega tundub erilise tähelepanu pööramine VKEdele asjakohane. Komitee ärgitas oma arvamuses teemal „Ettevõtluspotentsiaal — VKEd (Lissaboni strateegia)”⁽¹⁰⁾ koostama VKEdele paremini suunatud ja süvalaiendatud koondsuuniseid majanduskasvu ja tööhõive suurendamiseks ajavahemikus 2008–2010. Samuti saavad VKEd kasu ELi halduskoormuse vähendamisest 25 % võrra aastaks 2012.

3.8.4 EL soovib **tugevdada ühtset turgu ning suurendada konkurentsi teenuste alal**. Samas arvamuses (INT/324) avaldas komitee kahetsust lõpuleviimata ühtse turu, direktiivide liiga aeglase rakendamise üle liikmesriikides ning halduskoormuse ja tööjõu liikuvuse puudumise üle. VKEdele on need tegurid tõsiseks takistuseks.

3.8.5 EL soovib viia ellu „**viienda vabaduse**” (teadmiste vaba liikumine) ning luua tõelise Euroopa teadusruumi. Lissaboni kava nimetatud prioriteedi saavutamisel võivad teadmismahukad ettevõtlusteenused olulist rolli mängida.

3.8.6 EL soovib parandada **uuendustegevuse raamtingimusi**. Komitee on koostanud arvamuse ka teemal „Investeeringud teadmistesse ja uuendustegevusse (Lissaboni strateegia)”⁽¹¹⁾. Peamine eesmärk on Euroopa juhtpositsiooni säilitamine teadustegevuse, tehnoloogilise arendustegevuse ja uuendustegevuse valdkonnas ning vaja on nimetatud valdkondade suuremat rahastamist ELi eelarvest, haridusvõimaluste parandamist ning vajadusel üldist standardite tõstmist. Samuti on vajalik arengule ja uuendustegevusele avatud sotsiaalne keskkond; vajalike tingimuste loomine ja otsuste langetamine, mis julgustaksid ja ergutaksid investoreid paigutama oma kapitali uutesse Euroopa ettevõtetesse; teadlikkuse tõstmine alusuuringute märkimisväärsusest olulisusest ning ettevõtluse soodustamine uuendusmeelsete ja riskialdiste inimeste seas; riskidega paratamatult kaasnevate mõningaste ebaõnnestumiste ja kahjudega leppimine. Samuti käsitles komitee uuendusmeelse ettevõtluse ja uuendusõbraliku turu õiguslikke ja ühiskondlikke raamtingimusi.

3.8.7 EL soovib suunata oma **tööstuspoliitika** tootmise ja tarbimise jätkusuutlikkuse parandamisele. See eesmärk võiks hõlmata ka keskkonnanalaste ettevõtlusteenuste rolli tööstuspoliitikas.

3.8.8 EL soovib pidada kahepoolseid läbirääkimisi peamiste kaubanduspartneritega, et leida uusi võimalusi **rahvusvaheli-**

seks kaubanduseks ja investeerimiseks ning luua ühisruum, kus kehtivad ühesugused õiguslikud sätted ja standardid.

4. Ettevõtlusteenuseid toetavate meetmete prioriteedid

Tulenevalt ettevõtlusteenustega seotud poliitikavaldkondade ulatusest on vaja seada prioriteete. Komitee arvates peaksid prioriteedid olema järgmised:

4.1 **1. prioriteet.** Euroopa Komisjon peaks ettevõtlus- ja tööstuspoliitika raames looma **ettevõtlusteenuste kõrgetasemelise rühma**, et poliitilistes meetmetes järgitaks laiemat lähenemisviisi teenustele, arvestades nende vastasmõju tööstuse ja kogu majandustegevusega. Sellise kõrgetasemelise rühma peamised eesmärgid võiksid olla järgmised:

- ettevõtlusteenuste vajaduste sügavam analüüs, sh ettevõtlusteenuste valdkonna väga erisuguste allsektorite vajaduste selgitamine;
- ettevõtlusteenuseid mõjutavate praeguste poliitikasuundade ülevaatamine ning konkreetsete poliitiliste meetmete väljatöötamine sobival tasandil (piirkondlikul, riiklikul või ELi tasandil);
- strateegiliste eesmärkide seadmine läbirääkimistele WTOga üldise teenuskaubanduse kokkuleppe (GATS) üle, keskendudes seejuures meetmetele, mille abil võimaldada teenuste sektori VKEdel teenuseid eksportida;
- poliitiliste sidusrühmade määratlemine ja grupeerimine valdkondades, kus esindatus on väga piiratud ja killustatud;
- Euroopa ettevõtlusteenuste seirekeskuse loomine, et teostaks järelevalvet ELi poliitika alusel rakendatud meetmete tulemuste üle ning tutvustataks häid tavasid; seirekeskuse liikmete hulgas peaksid olema EMSK, ametiühingute, ettevõtete liitude ja ettevõtlusteenuste ekspertide esindajad.

4.2 **2. prioriteet.** Eraldi ettevõtlusteenuste sektorile **pühendatud sotsiaaldialoogis** osalejaid tuleks julgustada arutama järgmiste valdkondade üle ja esitama nende kohta soovitusi:

- uued tööhõivevõimalused;
- elukestev õpe;
- allhangete ja *off-shore* tegevuse väljakutsed;
- puuduvate oskuste määratlemine;
- osajätöö ja kaugtöö;
- paindlikkus ja turvalisus ettevõtlusteenuste sektoris (seda teemat on juba ülevaatlikult käsitletud komitee hiljutises arvamuses SOC/283);
- töötajate puudus teadmismahukate ettevõtlusteenuste sektoris ja sisserände roll;
- liikuvus.

⁽¹⁰⁾ INT/324.

⁽¹¹⁾ ELT C 256, 27.10.2007, lk 17 (INT/325).

Tegelikult sõltub aga sellise sektorile suunatud sotsiaaldialoogi teostatavus ja mõjus (mh kokkulepete tunnustamine, organisatoorne tugi) nii tööandjate kui töötajate üleeuroopaliste esindusorganisatsioonide tunnustamisest.

4.3 3. prioriteet. Teadus-, arendus- ja uuendustegevus teenuste valdkonnas:

- ettevõtlusteenuste uuendustegevusviiside analüüs ja selle mõju tootlikkusele ning sotsiaalsele ja majanduslikule kasvule;
- teadmismahukate ettevõtlusteenuste roll arendusteenuste uuendustegevuses;
- info- ja sidetehnoloogia arengu ning teenuste uuendustegevuse vaheline suhe;
- teadus-, arendus- ja uuendustegevusprogrammide läbivaatamine ettevõtlusteenuste positsiooni hindamiseks;
- timmitud tootmise (*lean manufacturing*) tehnikate kohaldamine teenustele;
- teenuste valdkonna uuendustegevuse ja teiste võimalike meetmete roll teadmismahukate teenuste edendamisel piirkondlikul tasandil; uuenduspoliitika kasutamine ettevõtlusteenuste pakkumise ja nõudluse edendamiseks.

4.4 4. prioriteet. Standardite väljatöötamine. Teenuste standardite areng on olnud aeglane ja need sõltuvad üldiselt nõudlusest. Ettevõtlusteenuste pakkujate poolel on struktuurilised probleemid. Pakkujad on suures osas väikeettevõtted, mis ei kuulu oma riigi esindusorganisatsioonidesse, ning seda on näha ka Euroopa tasandil, kus kõnealune kategooria ei ole üheski Euroopa organisatsioonis hästi esindatud. Seega ainus võimalus olukorra parandamiseks on julgustada kasutajaid oma nõudmisi väljendama. Ettevõtlusteenuste turg saaks väga palju kasu sellest, kui valdkonnas kehtiksid selged standardid. Standardite väljatöötamine aitaks:

- täiendada valdkonda reguleerivaid õigusakte või neid isegi asendada;
- parandada kvaliteeti ja soodustada konkurentsi;
- vähendada nii pakkuja kui ka kasutaja heaks teabe ebaühtlast jaotumist sellel vähese läbipaistvusega turul;
- tagada võrreldavus, kui kasutaja peab otsustama erinevate pakkumiste vahel;
- levitada laiemalt teadus-, arendus- ja uuendustegevuse programmide tulemusi, soodustades nii uuendustegevust teenuste kvaliteedi parandamise eesmärgil;
- vähendada vaidluseid, tuues sektoris selgust teenuse osutajate ja kasutajate õiguste ja kohustuste osas;
- vältida sotsiaalseid konflikte tänu sellele, et teenuse osutajaid ja kasutajad peavad kinni tööõigusest ning tänu vajadusel sobival tasandil peetavatele kollektiivlääbirääkimistele;

— soodustada mastaabisäästu, võimaldades väikeettevõtetel pakkuda sarnaseid teenuseid ELi eri liikmesriikides, ning sel teel aidata kaotada tõkkeid turuintegratsiooni teel;

— arendada välja heas seisukorras ekspordisektor ning toetada avalike hankemenetluste ja teenuste allhangete valdkonda.

4.5 5. prioriteet. Ettevõtlusteenuste statistika edasine parandamine. Poliitilised meetmed sõltuvad käimasolevate suundumuste analüüsist ning suundumusi on võimalik määratleda ainult selge ja sisulise statistika põhjal. See, et tootmine ei kasva võrdluses USAga piisavalt, võib osaliselt tuleneda mitteusaldusväärsest statistikast, mis põhineb tootmistulemuste mõõtmiseks kasutataval meetodil. Ettevõtlusteenuste statistika edasiarendamine eeldab mitte ainult Eurostati-poolset otsust, vaid koostööd liikmesriikide valitsustega, kes peaksid muutma oma statistika-kogumise meetodeid. Eritähelepanu tuleks pöörata ettevõtlusteenuste osa mõõtmisele teistes tööstus- ja teenindussektorites.

4.6 6. prioriteet. Teenuste teadus.

Teenuste teadus (SSME: *Service Science, Management and Engineering*) on uus arenev distsipliin, mis hõlmab lahknevaid ja killustunud lähenemisviise teenustele, sh teenuste majandust, teenuste haldamist, teenuste turustamist ja teenuste kavandamist (*service engineering*). Teenuste valdkonna uurijad ja ettevõtted tunnistavad, et kõiki neid valdkondi tuleb edendada ja paremini integreerida. Hea näide teenuste teaduse raames on teenuste kavandamine. See on tehniline distsipliin, mis tegeleb teenuste süstemaatilise arendamise ja kujundamisega sobivate mudelite, meetodite ja vahendite abil. Kuigi teenuste kavandamine hõlmab ka teenuste haldamise aspekte, on üks tähelepanu keskmes olev valdkond uute teenuste arendamine. Samuti tegeletakse teenuste kavandamise raames arendussüsteemide kujundamisega, teisisõnu üldise teadus-, arendus- ja uuendustegevuse haldamise teenustega seotud küsimustega. Tavapäraseks muutub integreeritud lähenemisviis, mille puhul on materiaalse vara, tarkvara ja teenuste väljatöötamine ühendatud.

Teenuste teadusele annavad väärtusliku tõuke uute ärimudelite, meetodite ja vahendite põhjalikud teadusuuringud. Teenuste standardite üha suurem ühtlustamine julgustab uute teenuste määratlemist ja tõhusat arendamist ⁽¹²⁾.

Teenuste kavandamine on teenuste sektori üks valdkondi, mida Euroopa teadusuuringud on põhjalikult vorminud. Suurem integratsioon rahvusvaheliste võrgustikega ja teenuste kavandamise sõltumatu kogukonna süstemaatiline väljaarendamine on tulevikus olulise tähtsusega kõnealuse valdkonna juhtrolli säilitamisel ⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ Klaus-Peter Fahnrich & Thomas Meiren, „Service engineering — methodical development of new service products” („Teenuste kavandamine — uute teenuste metoodiline väljaarendamine”).

⁽¹³⁾ Thomas Meiren, Fraunhofer Institute for Industrial Engineering, Stuttgart, Saksamaa.

4.7 **7. prioriteet.** Siseturg ja ettevõtlusteenuste reguleerimine.

Regulatiivse koormuse vähendamine ja lihtsustamine. On mitmeid piiravaid tegureid, mis mõjutavad ettevõtlusteenuste ettevõtteid negatiivselt ja nullivad nende jõupingutused tootlikkuse suurendamiseks ja ettevõtlusega tegelemiseks teistes liikmesriikides. See hõlmab tööjõu liikuvuse ja hariduskvalifikatsioonide tunnustamise probleeme. Reguleerivate õigusaktide maht ja keerukus on viimastel aastatel suurenenud ning see on kasvatanud väikeste teenuseosutajate koormust. Kõige olulisemad ja tähelepanu nõudvad punktid on järgmised:

- *Ettevõtete asutamine ja üleviimine.* Aja- ja rahakulu, mis on vajalik uue ettevõtte loomiseks või olemasoleva ettevõtte omanikuõiguse üleviimiseks, on VKEdes jaoks äärmiselt suur.
- *Teenuste ekspordi takistused.* Ettevõttele kohaldatavate eeskirjade leidmiseks vajalikud ressursid ja konsultatsioonide kulud on teenuseid ekspordida soovivate VKEdes jaoks kõrge hinnaga. Et kaotada ebavajalikud tõkked, mida Euroopa teenuseosutajad kogevad ettevõtlusteenuste välisturgudel, on vaja rahvusvaheliste kaubanduslääbirääkimiste järelmeetmeid. Euroopa Komisjoni väljatöötatud turulepääsu andmebaas peaks aitama neid tõkkeid kindlaks teha.
- *Multidistsiplinaarse koostöö takistused.* Eri alade teenusepakkujaid piiravad takistused saaks kaotada teenusedirektiivi jõustumisega.
- *ELi õigusaktide puudulik ülevõtmine* ning liikmesriikide vastandlikud seadused. Isegi kui reguleerivad sätted ei ole otseselt siseturu edendamise vastu, takistab suur varieeruvus ELi liikmesriikide vahel turuintegratsiooni.
- *Avalikud hanked* ning era- ja riigiettevõtete konkurentsi reguleerimine avalike hangete lepingute jagamisel.

Brüssel, 19. juuli 2008

- *Piiriüleste teenuste takistused.* Kutseliidud on võtnud oma kohalikes eeskirjades kaitsva positsiooni, mis on vastu teiste liikmesriikide teenuseosutajate tegutsemisele nende riigis.
- *Kõrgelt kvalifitseeritud töötajate lähetamine.* Töötajate lähetamisel teistesse liikmesriikidesse tuleb ette mitmeid raskusi ning seda isegi kõrgelt kvalifitseeritud töötajate lähetamisel. Töötajate lähetamist käsitlev komitee arvamus võib selles osas võimalikke meetmeid pakkuda ⁽¹⁴⁾.
- *Kvalifikatsioonide tunnustamine.* 20. oktoobriks 2007 pidid liikmesriigid üle võtma 1. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta. Sellega asendati viisteist varem kehtinud direktiivi, millega reguleeriti kutsekvalifikatsioonide tunnustamist. Direktiiviga peaks ühenduse süsteem nüüd jõudma tõesti põhjaliku ajakohastamiseni, mis edendab ELi ettevõtlusteenuste turgu paindlikuma ja automaatse kvalifikatsioonide tunnustamise kaudu. Lisaks on Euroopa Komisjon ellu viinud siseturu infosüsteemi (IMI) algatuse, mida peetakse praktiliseks lähenemisviisiks liikmesriikide ametivõimude ja tööandjate jaoks. Süsteem võimaldab neil ühes keskses andmebaasis kontrollida määratud ametiasutusi (iga liikmesriigi piirkondlikul või riiklikul tasandil), kel on õigus väljastada pädevus- ja kvalifikatsioonide tunnustusi ning tõendada nende tunnustuste õigsust.
- *Teenusedirektiivi ülevõtmine.* Selleks, et ettevõtlusteenused saaksid uuest regulatiivsest keskkonnast võimalikult palju kasu, oleks otstarbekas läbi viia valdkondlik analüüs, eelkõige selleks, et kindlaks teha tõkked, mis on teenusedirektiivi ülevõtmise ajal ja pärast seda jätkuvalt takistuseks. Alates 2010. aastast hakatakse ülevõtmist jälgima, et oleks võimalik hinnata ülevõtmise edusamme ja lähedalt jälgida viise, kuidas seda tehakse. Eritähelepanu tuleks pöörata ettevõtlusteenuste sektorit puudutavatele mõjudele. Siseturu infosüsteemid võivad pakkuda kasulikku teavet liikmesriikidevaheliste lahknevuste järelmeetmeks ja tulevaseks vähendamiseks.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

president

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁴⁾ Vt CESE 995/2008 (SOC/282). ELT C 224, 30.8.2008, lk 95.

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamusele

Järgmine sektsiooni arvamuses sisalduv tekst asendati täiskogu vastuvõetud muudatusettepanekuga, ent kogus üle veerandi häältest.

Punkt 2.2 — teine taane:

„— Tööturumeetmed ettevõtlusteenuste valdkonnas. Sotsiaalsest perspektiivist on vaja uurida sügavuti valdkondlikul tasandil väljakutseid, mis tulenevad ettevõtlusteenuste ja töötleva tööstuse vaheliste suhete kaudu tekkinud uut tüüpi tööühenditest. Sealjuures tuleb silmas pidada töötajate, sealhulgas ka allhankega kaasatud töötajate haridust, koolitust, elukestvat õpet ja töölevõtu tingimusi. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleks laiendada sotsiaaldialoogi kava, et uurida ettevõtlusteenuste mõjutavatest struktuursetest muutustest tulenevaid muutusi töötingimustes ja töövõimalustes.”

Tulemus:

muudatusettepaneku poolt hääletas 87, vastu 35 ja erapooletuks jäi 13.
